

ปัญหาสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญกับการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

นายบุญญวิจักษ์ณ์ เหล่ากอทิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-713-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 19246183

THE PROBLEM OF INDIVIDUAL CONSTITUTIONAL RIGHTS AND LIBERTY
PERTAINING TO FORCED DRUG REHABILITATION COMPULSORY TREATMENT

Mr. Boonyawichack Laogotee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

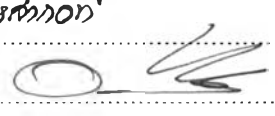
ISBN 974-334-713-5

บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที่ : ปัญหาสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญกับการบังคับบำบัด
รักษาผู้ติดยาเสพติด (THE PROBLEM OF INDIVIDUAL CONSTITUTIONAL RIGHTS
AND LIBERTY PERTAINING TO FORCED DRUG REHABILITATION COMPULSORY
TREATMENT) อ. ที่ปรึกษา : รศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส, 189 หน้า.
ISBN 974-334-713-5

สิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐโดยตรง
ในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง รัฐจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของ
บุคคลมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และ
เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้ แต่บทบัญญัติแห่ง
กฎหมายในการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยอำนาจรัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟู
ผู้ติดยาเสพติดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติมากกว่าการนำตัวมาลงโทษ เพื่อให้โอกาสกลับตัว
เป็นคนดีและป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากผู้ติดยาเสพติดที่มีสภาพเป็นอันตรายมิให้ก่ออาชญากรรมขึ้นอีก
อันเป็นการนำแนวความคิดตามหลักแทนการดำเนินคดีต่อผู้ติดยาเสพติดมาใช้ นั่น เป็นการกระทบกระเทือน
สิทธิเสรีภาพของบุคคลจากการใช้อำนาจบังคับบำบัดรักษาของรัฐนี้อยู่บางประการ

ปัญหาสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เกิดจากการใช้อำนาจรัฐตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการ
บังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ที่สำคัญคือ บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยา
เสพติด ซึ่งได้แก่ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ
และกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มิได้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ทำให้
สิทธิเสรีภาพของผู้ติดยาเสพติดต้องกระทบกระเทือนจากการใช้อำนาจของรัฐตามกฎหมายดังกล่าวนี้
จึงควรปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจน และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ สามารถใช้บังคับ
ปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้สามารถกลับคืนสู่
สังคมได้ตามปกติและเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรมของบุคคลดังกล่าวขึ้นอีก

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต *วิ. เหล่ากอ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

KEYWORD : RIGHT AND LIBERTY / COMPULSORY TREATMENT

BOONYAWICHACK LAOGOTEE : THE PROBLEM OF INDIVIDUAL
CONSTITUTIONAL RIGHTS AND LIBERTY PERTAINING TO FORCED DRUG
REHABILITATION COMPULSORY TREATMENT. THESIS ADVISOR :
ASSOC.PROF. VERAPHONG BOONYOBHAS, 189 pp. ISBN 974-334-713-5

Rights and liberties of a person that are recognized by the constitution shall be protected and directly bound upon the State in enacting, applying and interpreting laws. The restriction of such rights and liberties shall not be imposed upon an individual except by the virtue of provisions of law, specifically enacted for the purpose determined by the Constitution and only to the extent of necessity and provided that it shall not affect the essential substances of such rights and liberties. Based on the concept of criminal diversion, certain laws have empowered State agencies to apply the compulsory treatment system to a drug addict for the sake of his smooth reintegration into society and for the purpose of public safety. However, this inevitably impinges upon some rights and liberties of a person as recognized by the Constitution.

The important problem arising from the enforcement of compulsory treatment is that the relating laws, viz, law on psychotropic substances, law on narcotics and law on narcotic addict rehabilitation, are not in accordance with the Constitution. Therefore, the State should review and amend the relating provisions to be clearer, in accordance with the Constitution, in order to achieve the aims of compulsory treatment rehabilitation.

ภาควิชา นิติศาสตร์.....

สาขาวิชา นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา 2542.....

ลายมือชื่อนิติกร *ว. เหว่งทอง*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของท่าน รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านอาจารย์ ดร. จิรนิติ หะวานนท์ เลขานุการศาลฎีกา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านมาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ท่านอาจารย์ พล.ต.ต. ดร. วัชรพล ประสารราชกิจ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ท่านอาจารย์สมยศ วัฒนภิรมย์ รองอธิบดีฝ่ายวิชาการ กรมคุมประพฤติ ที่กรุณาให้แนวทางในการศึกษา ตลอดจนรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณ คุณสุภาพ สวงโท ผู้อำนวยการกองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. ร.ท.สุขสันต์ จันวิทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. คุณแก้วตา พันธุ์อุไร นิติกร สำนักงาน ป.ป.ส. คุณสมชัย สงวนนภาพร ผู้ช่วยผู้พิพากษา กระทรวงยุติธรรม คุณนพดล เพียรพิทักษ์ พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณท่านอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา สมาชิกในครอบครัวทุกท่าน ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนมาโดยตลอด

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบมอบเป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา คณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ให้ รวมทั้งสถาบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงาน ป.ป.ส. ที่ให้โอกาสในการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว

บุญญวิจักษณ์ เหล่ากอทิ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	10
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2. การบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด.....	12
2.1 แนวความคิดการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด.....	12
2.1.1 แนวความคิดตามหลักสำนักอาชญาวิทยา	12
2.1.2 แนวความคิดตามหลักทฤษฎีตราหน้า	15
2.1.3 แนวความคิดตามหลักแทนการดำเนินคดีอาญา	16
2.2 ลักษณะการบังคับบำบัดรักษา	20
2.2.1 การบังคับบำบัดรักษาโดยศาล	20
2.2.2 การบังคับบำบัดรักษาโดยฝ่ายบริหาร	21
2.3 การบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534	24
2.4 การบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	29
2.5 การบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518	30
2.6 ความสัมพันธ์ของการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตามกฎหมายไทย	32

สารบัญ

	หน้า
2.7 การบังคับบำบัดรักษาตามกฎหมายต่างประเทศ	33
2.7.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา	33
2.7.2 ประเทศเยอรมัน	42
2.7.3 ประเทศมาเลเซีย	48
2.7.4 ประเทศสิงคโปร์.....	53
3. มาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกบังคับบำบัดรักษาเยาเสพติด	56
3.1 สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ	56
3.1.1 ความหมายและประเภทของสิทธิเสรีภาพ.....	56
3.1.2 ความหมายของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	61
3.1.3 การบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดกับสิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ.....	62
3.2 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ติดยาเสพติดตามรัฐธรรมนูญ	65
3.2.1 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ฝ่ายบริหาร	65
3.2.2 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ฝ่ายนิติบัญญัติ	76
3.3 ลักษณะคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ	80
3.3.1 ลักษณะคดีอาญา	80
3.3.2 ลักษณะคดีแพ่ง.....	84
3.4 ความยินยอมของผู้มีสิทธิเสรีภาพ	86
3.4.1 ความยินยอมตามกฎหมาย	86
3.4.2 ความยินยอมโดยสมัครใจ	87
3.5 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยศาล	89
3.5.1 ศาลรัฐธรรมนูญ.....	89
3.5.2 ศาลยุติธรรม.....	92

สารบัญ

	หน้า
4. บทวิเคราะห์และการแก้ไข้ปัญหา	94
4.1 วิเคราะห์การบังคับบำบัดรักษา	94
4.1.1 วิเคราะห์การบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามแนวความคิด เกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษา	94
4.1.2 วิเคราะห์ขั้นตอนและกระบวนการบำบัดรักษาตามกฎหมาย เกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด	95
4.1.3 วิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติด	98
4.1.4 วิเคราะห์การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกบังคับบำบัดรักษา ตามกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด	98
4.1.5 วิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	105
4.1.6 การตรวจสอบกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ	111
4.2 มาตรการที่นำมาใช้แก้ไข้ปัญหาการบังคับบำบัดรักษา	115
4.2.1 มาตรการควบคุมโดยอาศัยโครงสร้างดุลพินิจ	115
4.2.2 มาตรการควบคุมมิให้ขัดหลักเกณฑ์	117
4.2.3 มาตรการควบคุมอำนาจโดยศาล	118
4.2.4 มาตรการปรับปรุงแก้ไข้กฎหมาย	119
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	122
รายการอ้างอิง	128
ภาคผนวก	131
ภาคผนวก ก.	132
ภาคผนวก ข.	141
ภาคผนวก ค.	146
ภาคผนวก ง.	174
ภาคผนวก จ.	182
ประวัติผู้เขียน	189